

„დროების“ რედაქცია—სიმონსონოვის ქუჩაზე, ნა-ზაროვის სახლში, 1-ლი კლასიკური გიმნაზიის უკან.

სკოლის მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე; ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში, გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: ВЪ ТИФЛИСѢ, ВЪ РЕДАКЦІЮ „ДРОБНА“.

ფასი: წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ. 50 კ.; 10 თვით— 8 მ.; 9 თვით—7 მ. 50 კ.; 8 თვით—7 მ.; 7 თვით— 6 მ. 6 თვით—5 მ.; 5 თვით—4 მ. 50 კ.; 4 თვით—4 მ.; 3 თვ.—3 მ.; 2 თვ.—2 მ.; 1 თ.—1 მ.

დროება

გამოდის ყოველ-დღე ორშაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრიქონზე 1 რუბლზე, გვერ-ცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენებზე.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოკლებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს დაუბეჭდავლ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს ავტორს.

ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპიკი.

„დროების“ ფასი სექტემბრის 1-დამ წლის დამლევამდე 4 მანათი.

შინაური ძროხისა.

== მეორე და უკანასკნელი კონცერტი—სპექტაკლი დ. მ. ლეონოვისა მოხდება სექტემბრის 6, ხუთშაბათს, შითოვეის თეატრში. საკონცერტო განყოფილების გარდა, წარმოდგენილ-იქმნებიან სცენები ოპერებიდან: «ქიზნა სარაია» და „როგინედა“ ხორათი და ორკესტრით.

ამ კონცერტზედ დ. ლეონოვისა წაიკითხავს ერთს ალაგს პუშკინის «ბახჩისარაის მადრევიდამ» და ნ. ბარათაშვილის «მერანის» თარგმანს. დ. ლეონოვისა ცნობილია პეტერბურგში, როგორც საუკეთესო მკითხველი პუშკინის, ლერმონტოვის და დოსტოევის თხზულებათა.

ჩვენა გვთხოვენ გამოვაცხადოთ, რომ ამ შესანიშნავ საღამოზე დასწრობის მსურველთ შეუძლიანთ წინადაწინვე ჩაეწირონ ლანკოს სამუსიკო მაღაზიაში.

== წინამძღვრიანთ კარის სამეურნეო სკოლაში არა თუ ახლო-მანლო სოფლებიდან, კარგა დაშორებულებიდანაც მიჰყავთ ბავშვები მისაბარებლად. უკანასკნელს ამას კიდევ ის უშლიდა, რომ

სკოლის ახლო პანსიონი არავისა ჰქონდა გამართული. მხლა იქაური მღვდელი მ. ასათიანი იყვანს თურმე ყმაწვილებს სრულს ხარჯზე, თვეში 10 მანათად და აგრეთვე ერთი გლენ-კაცი განგებ ამ განზრახვითვე აწინებს ქვითკირის სახლს. ეს ამბავი დიდად სასიამოვნოა, რადგან ამას იქით წინამძღვრიანთ კარის სკოლას გაუადვილებდა თავის სასარგებლო მოღვაწეობის ნაყოფი საქართველოს ყოველ კუთხეზე გაავრცელოს.

== ზემო-ქართლიდან გვატყობინებენ, რომ ამ ცოტას ხანში ბოროტ-მომქმედებს იქ შეიდი ეკლესია გაუცარცავთ: სხვათა-შორის ბეკმისა, სანებლისა, სამწერისისა და ზემო-ქალისა. ცდილან თურმე სხვების გატეხასაც, მაგრამ ველარ მოუხერხებიათ. ზოგნი ამბობენ ამ ბოროტების მომქმედნი თათრები არიანო, ზოგნი ამბობენ ვილაც მ—ებს, რომელნიც რამდენსამე წელიწადს მსმალეთისკენ იმალებოდნენ და ესლა ზემო-ქართლში მოსულან ეკლესიების საცარცე-ვად.

== ჩვენ მოგვივიდა მეორე და უკანასკნელი

ნასკნელი ტომი მხედრულის დაბადებისა, რომელიც პირველ ტომსავეთ კარგად არის გამოცემული. ამ წიგნის დასრულებით ჩვენს საღმთო მწიგნობრობას ემატება ძვირფასი განძი, რომელიც აუცილებელ კუთვნილებას უნდა შეადგენდეს ყოველი განვითარებული ლიტერატურისას.

== ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ყოველად უსამღვდელოესს შორის ეპისკოპოსს აღექვანდრეს, საქართველოს ეპარქიის მიკარის და ბუჩორის ეპარქიის მმართველს, რომლის მოღვაწეობაც საქველმოქმედო და ქართულის მწიგნობრობის აღდგენის ასპარეზზედ ყველასაგან ცნობილია, ჰბოძებია ჯილდოდ ორდენი წმ. მლაღიმირისა მეორე ხარისხისა.

== ჩვენ ნამდვილად შევიტყუეთ, რომ ამ სექტემბრიდან სიღნაღში გაიხსნება კერძო საქალგობო სასწავლებელი მ-მე ხარისხისა. მასწავლებელმა, წელს გიმნაზიაში კურს-დასრულებულმა რობიტიკის ქალმა, უკვე აიღო მთავრობისგან ნება-რთვა. არ შეგვიძლიან არ მივულოცოთ სიღნაღსა და მის მასწავლებელს ნინოს ნატერის აღსრულებად.

== წერა-კითხვის გამავრცელებელს საზოგადოებისა ბიბლიოთეკის მოუვიდა ამ დღეებში ერთის პირისაგან საჩუქრად ბატონიშვილის იოანეს თხზუ-

ლება, სახელად «ძალმასობა» ორ ტომად. ეს წიგნი დაბეჭდილია «ცისკრის» რედაქციისაგან ამ თორმეტის წლის წინად 1862 წ. და დღეს ბიბლიოგრაფიულს საპოეარს შეადგენს. პირველი ტომი კიდევ ხშირად იპოვება, მაგრამ მეორე ტომი კი ძალიან ძნელი საშოვარია. შინც იცის, რა ღირსების წიგნია „ძალმასობა“, რა ოუმორით არის იგი სავსე და რა კარგის ენით არის დაწერილი, არა გვევინა, ჩვენთან ერთად არ ისურვოს, რომ თუ თვით „საზოგადოებამ“ არა, რომელმამე კერძო პირმა მანც დაბეჭდოს იგი ხელ-მეორედ. წიგნს წინ მოუძღვის საკმაოდ გრცელი წინასიტყვაობა ბ. დ. ბაქრაძისა.

ამ წიგნთან ერთად იმავე პირისაგან «საზოგადოებას» მოუვიდა ძველი ხელ-ნაწერი „მანსჯანი არისტოტელისანი“, ნათარგმნი ბატონიშვილის შიშინურაზისაგან 1818 წ.

== ჩვენ გვეწერენ მიზიკიდგან შემდგეს: მე მომიხდა მგზავრობა ლავროვებისაგან სიღნაღისკენ და შიკურის ტყეს რომ გამოვცდი, ჩამოვედით საროზ-ხილზედ*). აქ გავხდი უნებლიედ მოწმად ერთის ბარბაროსულის მოქმედებისა. ამ საროზ-ხილზედ გაცხ-

*) საროზ-ხილს იმიტომ ეძახიან, რომ კვირა არ გაივლის იქ არავინ არ გაიღახოს, მეტადრე მას უკან, რაც ხე-ტყის ზიდა დაიწყო.

„დროების“ ქელტონი, სექტ. 1-ს.

მსხვერპლი დედა-ენის უცოდინა-რომისა.

ამ ზაფხულის დამდეგს ერთმა განათლებულმა ყმაწვილმა ქალმა—მაკარიძემ დაშაჩა იკრა და სასიკვდიოდ დაიჭრა თავი. შოველი ცდილობა ექიმებისა, რომ ამ უბედურისათვის სიცოცხლისაგან ექმნათ პირი და ფეხზედ წამოეყენებინათ, ამაოდ ჩაიარა, რადგანაც იგი თურმე ჯიუტურად ეწინააღმდეგებოდა წამლობას, თავის მორჩენას და სასო-წარკვეთილებით მიიწწრაფებოდა სამარისაკენ. ბოლოს, ამ წინაზედ «დროებაში» დაბეჭდილმა განცხადებამ გვაუწყა, რომ ეს გამწარებული არსება თავის გულის მხურვალე წადილს ეწია, მორჩა აუტანელს სიცოცხლეს, მოუთმენელს ტანჯვას და ცივ მიწაში იპოვნა შეურყეველი მოსვენება.

რამ გაამწარა ასე ეს უბედური ახალ-გაზდა ქალი? რამ მიიყვანა საშინელს მოქმედებადის? რად უარ-ჰყო სიცოცხლე, რომელსაც სხვანი ისე შესტრფიან და ისე ძვირად აფასებენ? ამ კითხვების ახსნით ჩვენ, რასა-

კვირველია, ველარავერს ვუწვევლით უდროვოდ დაღუპულს არსებასა. მაგრამ მიზეზის გამოკვლევა და პოვნა საჭიროა ცოცხლებისათვის. შეკველია, მაკარიძე არ იყო ერთად-ერთი არსება, რომელიც ამ მიზეზის გავლენის ქვეშ იტანჯებოდა. ძალიან შესაძლებელია, რომ სხვანიც ბევრი იყენენ მსგავსსავე მდგომარეობაში, ბევრს სხვასაც ეს მიზეზი მიძიმე ტვირთად აწევს და აწხამებს წუთი-სოფელს. მეტადრე საჭიროა და სასარგებლო მიზეზის გამოკვლევა მოსწავლე ქალებისათვის, რომელნიც შეიძლება ადვილად ჩავარდნენ იმავე აუტანელს მდგომარეობაში, რომელმაც დაღუპა მაკარიძე, თუ დროზედ თავიდან არ აიცილებენ ამ მიზეზს. აღმინათა შორის ბევრი მოიპოვება იმისთანა პირი, რომელსაც შეუძლიან იცხოვროს მხოლოდ პატიოსანი შრომით. მარეშე ამ ნაირი შრომისა, მათ ყოველი ღონის-ძიება მიანჩიანთ სათაკილოდ და სამარცხენოდ. ამ გვარი პირი გახლდათ მაკარიძე. იგი მხოლოდ პატიოსანს შრომას აღვიარებდა ერთად-ერთს ღონის-ძიებად, ერთად-ერთს სახსრად ცხოვრებისათვის. მიდრე ამისთანა შრომა მას გამოუღვე-

ლი ჰქონდა, იგი ცოცხლობდა, მოქმედებდა, სარგებლობდა მოჰქონდა საზოგადოებისათვის შემძლებისა-და-გვახრად. მაგრამ ცხოვრების ჩარხის ტრიანლია ჩქარა გამოაცალა მას ეს შრომა ხელიდან და უსაღსროდ დაადლო. მან ითაკილა სხვა გვარი ღონის-ძიებით თავისი არსებობის გაგრძელება და, უეჭველია, სთქვა თავის გულში: ნაძრახს სიცოცხლეს ისევ სიკვდილი სჯობსო და გამოეთხოვა ამ წუთი-სოფელსა.

რად მოაკლდა მას პატიოსანი შრომა? როგორ მოხდა, რომ ჩვენს საზოგადოებაში, ჩვენს ქვეყანაში, სადაც საქმე აუარებელია და გამკეთებელი ცოტა, გასაკეთებელი ველარა იშოვება ნასწავლმა ქალმა, რომელსაც, შეიძლი გიმნაზიური კლასის გარდა, მერვე სპეციალური კლასიც გათავებული ჰქონდა?

ეს მოხდა იმის გამო, რომ მშობლებს და აღმზრდელებს მისთვის ბევრი რამ ესწავლებინათ, მაგრამ სრულიად უყურადღებოდ დაეგდოთ ერთი უსაჭიროესი საგანი, ცოდნა. ეს საგანი, ეს ცოდნა გახლდათ დედანა. მაკარიძეს რომ დედა-ენა

სცოდნოდა ზედ-მიწევით, სცოდნოდა ისე, როგორც თავისი ენა იცის ყოველმა ევროპიელმა ნასწავლმა პირმა, იგი ახლაც ცოცხალი იქმნებოდა, ახლაც ადგებოდა ნაყოფიერს შრომას, იქნება სრულს ბედნიერებასაც სწეოდა და მხოლოდ ღრმა მოხუცებულობის დროს დაეტოვებინა ეს წუთი-სოფელი. პატარახანს ყური გვთხოვეთ და დარწმუნდებით, რომ ჩვენ ვამბობთ უტყუარ ჭეშმარიტებას.

წარსული გაზაფხულის დამდეგს ჩვენი მეზობლის დამ შემოიყვანა ჩვენთან მაკარიძე. ჩვენ ცოტა არ იყო გავკვირდით, რადგანაც ჩვენს შორის ნაცნობობა არ არსებობდა, თუმცა შორიდგან კი ერთმანეთს ვიცნობდით. აღმოჩნდა, რომ იგი გამოგზავნილი იყო ჩვენთან ქართველი დრუჟინის ისტორიის ავტორისაგან, რომელიც გვთხოვდა გვეყისრნა ამ შრომის ქართულად გადთარგმნა. წიგნი იქმნება სტამბის ოცს თაბახამდის და თაბახში სამს თუმანს იძლევა, ასე რომ მთელი შრომის ფასი სამოც თუმანს შეადგენს, — განგვიმარტა წინადადება მაკარიძემ. ჩვენ უარი ვსთქვით ამ წინადადე-

ლავთ „ზასტავო“, სადაც ბძანდება ბ. აბეშიკი ზ. შ — შეილი. აქვე გამართულია რამდენიმე დუქანი; ერთ ამ დუქანთაგანში იყო გამართული სადილი (ეგონებ აბეშიკის წყალობით), სადაც მოეკრიფნათ თავი, არკიციცი, რა მიზნით: ბბ. ი. ბ — უროვს, ბ. ზ. შ — ეილს, ჩაფრებს ა. კ — ხიძეს ი. ბ — შეილს და ატარებდნენ დროებს; როდესაც გამოსცალეს რამდენიმე დოქი, მაშინ თავის საუბედუროდ ჩამოატარა ერთმა ასანურგლმა გლეხმა ერთი რვა წლის ყმაწვილთან ერთად საუბეკავის ურემი, რომელშიაც სხვათა შორის ება, გლეხის სოლარბისა და ხელ-მოკლეობის გამო, ბერწი ძროხა; დაინახეს თუ არა ამ ეკატატონებმა, რომ ურემში ძროხა ება, მაშინათვე უბძანა ი. ბ — როვმა, რომ გამოეშვათ ულლიდან ძროხა და გლეხისთვის ეცემნათ...

მისცივდენ, გამოუშვეს ურმიდგან ძროხა და ჩემი მტერი ჩაეარდეს იმ ყოფში, რა ყოფაშიაც ჩაგდეს საცოდავი გლეხი; ერთმა მათგანმა ბ — შეილმა დაიჭირა და მეორემ დაუწყაო მკაცრად და დაუნდობლად ცემა, ჯერ გლეხისავე ურმის შოლტით, შემდეგ მათრახით; იმდენ ხანს სცემეს გლეხს, ვიდრე არ გაეშვა მტარვლებს ხელიდგან და არ გაექცა. ამას რომ მოაჩინნ და ველარ დაიჭირეს, მისცივდენ ახლა ყმაწვილს და უთბრეს: „აიღე ვგ გაშვებული უღელი აქ მოიტანეო? პატარა ყმაწვილს არ შეეძლო მისი დაძვრა და ხმას არ იღებდა, ხალხი შიშით თრთოდა და სულ ამას გაიძახოდა: „მე რა ექნა, ჩემი რა ბრალია, მოჯამაგირე ვარ, მაგათ შეაბესო...“ არ შეიწყნარეს ყმაწვილის თხოვნაც, დაადგეს საწყალოს კისერზედ უღელი და ვაის ეავლახით

ბაზედ და ეკითხეთ მას: რატომ თქვენ თვითონ არ კისრულობთ თარგმანს? ზანა მაგ გვარი შრომა თქვენ თვითონ არ გიჭირთ? მიჭირს არა და მეტრეც არის, მოგვიგო მაკარიძემ, — შთაწმინდის წვეროკინოდგან ავლახის განაპირს ყოველ დღე უნდა ვეთრიო წვიმაში, თოვლში, ვასწავლო ოთხი-ხუთი საათი საქველ-მოქმედო სკოლაში და ამ ჯაფაში თვის გასულს მივიღო სულ ორი თუმანი, ეს ფულიც ვანუწვევებლივ არ გვეძლევა წლის განმავლობაში: ზაფხულის თვეებში, როდესაც სწავლა შესწყდება სკოლაში, ჯამაგირი სრულიად მომესობა, დავრჩები უსალსრო და უნდა სხვა შრომა, სხვა ადგილი ვეძებო.

„მაშ რად უშვებთ ხელიდგან მაგ მშვიდობიან შრომას, რომელიც თქვენგან არ მოითხოვს არც ავდარში სიარულს ქალაქის ერთი ნაპირიდგან მეორე ნაპირამდე, არც გამაბებრებელს ჯაფას და რომელიც ამასთან ექვსი შეიდი ოვის განმავლობაში მოგცემთ ორი-სამი წლის სარჩოსა? — ვკითხეთ ჩვენ.

„მარემ არ ვაფუშვებდი, მაგრამ სად შეეწვედები. მაგისთანა თხზულები

და საცოდაობით მიატანინეს უღელი თავიანთ ნაბძანებ ადგილამდე. მოშორებით მდგომმა გაქცეულმა გლეხმა რომ დაინახა ყმაწვილის საცოდაობა, დაუხოქა ბაზიმბუზუყებს და სთხოვდა შორიდამ, ებატებინათ დანაშაულობა. მათ არამც თუ შეისმინეს გლეხის ხევეწა, არამედ მიიტყუეს საწყალი და ახლა ბ. ბ — შეილს ჩაუგდეს ხელში, რომელმაც უწყალოდ წაუშინა მუშტი თავ-პირში. საბრალო გლეხს ერთი ყვირილი და ვაება გაჰქონდა, მაგრამ შიშით ვინ გაბედავდა ხმის ამოდებას!?! ამ ამბავს, ეგონებ, განმარტება აღარ ეჭირვება; ბატოლსანთ პირუტყვის დამცველთ სრულიად გააპირუტყვეს გონიერი არსება და შიტირწლოვანი ბავშვიც კი არ დაზოგეს ამ უშიშარმა რაინდებმა.

== მთიდგან ატყობინებენ „ნოვ. მობოზ.“-ს, რომ სტ. ლარსში დაუჭირა ამ სტანციის ზედამხედველი მთუგვეი მლადიკავჯახსა და ჯვართვაცეს შუა მყოფ დისტანციის ნაჩაღნიკს, ინჟინერს ბუჭრინს.

== მთიდგან ატყობინებენ „ნოვ. მობოზ.“-ს, რომ სტ. ლარსში დაუჭირა ამ სტანციის ზედამხედველი მთუგვეი მლადიკავჯახსა და ჯვართვაცეს შუა მყოფ დისტანციის ნაჩაღნიკს, ინჟინერს ბუჭრინს.

== მთიდგან ატყობინებენ „ნოვ. მობოზ.“-ს, რომ სტ. ლარსში დაუჭირა ამ სტანციის ზედამხედველი მთუგვეი მლადიკავჯახსა და ჯვართვაცეს შუა მყოფ დისტანციის ნაჩაღნიკს, ინჟინერს ბუჭრინს.

თარგმანს კარგი ცოდნა ეჭირვება ქართული ენისა და მე კი ამ მხრით სრულიად მოუშალდებელი ვარ. შიმნაზიაში ყოველ გვარს სავებს ერთ-გულად ესწავლობდნენ; მაგრამ, ჩემს საუბედურად, ბერის სხეებსავეთ, არა ვითარ ყურადღებას არ ვაქცევდი ქართულს ენას, მინაურნი და გარეულნი არამც თუ არა გეტუქსავდნენ ამისთვისა, არამედ კიდევაც გვეწონებდნენ, რომ დედა-ენა აბუჩალოკად გვეჭირა, ახლა კი ვგრძნობ ჩემს შეცდომას, ვცდილობ თავისუფალს დროს ვავიმართო ქართულში, მაგრამ, ვინ იცის, როდის ავაღ ამ ცოდნაში იმ ხარისხამდის, რომ მაგ გვარი შრომის აღსრულება სეინდისიანად და რიგინად შემეძლოს... მართული ენის უცოდინარობა სხვა-ფრივაც კი მამბრკოლებს, — განაგრძელა უბედურმა. მე რომ იგი ზედ მიწევნი მცოდნოდა, ვისარგებლებდი გიმნაზიისაგან მონიკებული უფლებით და მივიღებდი რომელსამე სასოფლო სკოლაში მასწავლებლის ადგილსა, — იქ ჯამაგირიც მეტი მექნებოდა, თავისუფლება და დამოუკიდებლობა არ მაკლდებოდა, ჯაფაც უფრო ასატანი, ცხოვრებაც უფრო მოსათმენი და საზოგადოებასაც

მათ შეიღებს მბილისში ცხოვრება შეუმსუბუქოს.

== აგვისტოს 23-ს, სიღვლისკენ გაემგზავრა რკინის-გზის მკეთებელის ჭონ-მეკის შეილი და კიდევ რამდენიმე საქმის მცოდნე პირი. ამათა მსურთ ერთხელ კიდევ კარგად დაათვალიერონ ის ადგილები, რომელთა ზედაც ქახეთის რკინის-გზამ უნდა გაიაროს და შეაერთოს ეს მდიდარი მზრა ბაქოს რკინის-გზის სტანციასთან. „ნოვ. მობოზრენიეს“ შეუტყუია, რომ ამ საქმისთვის საჭირო ფული უკვე მზად არისო და საქმის დაწყებასაც მალე მოელოიანო.

== მართს ნემეცურს გაზეთში დაბეჭდილია წერილი რედაქტორთან, რომელშიაც ავტორი ქ. რიგას მცხოვრებელთ ურჩევს შეადგინონ საზოგადოება ტყიბულის ქვა-ნახშირის წარმოებისათვის. ამას გარდა, დამართონ ჭაბრიკები და ქარხანები, რომლებშიაც ქვა-ნახშირი დასჭირდებათ. რიგელი ვაჭარი შმიდტისთვის მიუხდვია ტყიბულის პატრონს საზოგადოების შედგენა იქაური ქვა-ნახშირის-საწარმოებლად: ეს საქმე მით უფრო სასარგებლო იქნება, რომ მმართველობამ საჭირო ფული უკვე გადასდო მთონისილამ ტყიბულამდე რკინის-გზის შტოს გასაყვანად.

== ალევადამ სწერენ ვაზ. „ნოვ. მობოზრ.“, რომ პოლიციის ჩინოვნიკს აბაშიძეს, რომელიც ამ თვის 15 დღეობაში ყოფილა ვაგზაენილი წესიერების დასაცველად, ერთს სამალულში უბოვნია ცოტაოდენი ნაწილი ამ ვერცხლეულობისა და ძვირფასი სამკაულისა, რომელიც ალევის ეკლესიის ვაცარცვის დროს იყო წაღებული.

უფრო თვალ-საჩინო სარგებლობას მოეუტანდი; მაგრამ უკუღმართი აღზრდის წყალობით ეს გზაც შეკრული მაქვს.

საუბრის ვათავების შემდეგ მე დავუსახელე რამდენიმე განვითარებული ქართველი, რომელთაც შეეძლოთ ეკისრნათ წიგნის ვადათარგმნა და გამოვეთხოვე.

ზაფხულის დამდეგს, სკოლებში სწავლის შეწყვეტასთან ერთად მაკარიძეს მოსპობოდა ჯამაგირის ძღვევა. ის ცდილიყო მიეღო მასწავლებლის ადგილი ერთს რუსულს სკოლაში და იმედიც თურმე ჰქონდა, რადგანაც რუსული ძალიან კარგად იცოდა; მაგრამ უპირატესობა მიეცათ სხვა ქალისათვის და მაკარიძე დარჩენილიყო ხელ-ცარიელი.

მოწვევტილი ქართული სკოლიდგან და ლიტერატურიდგან, დედა-ენის უცოდინარობის გამო, მაკარიძეს ეგრძნო თავისი თავი ორ წყალს შუა, ჩავარდნილიყო სასოწარკვეთილებაში და ტყვიის შუამავლობით მოსპო ყოველივე ანგარიში ცხოვრებასთან. ამ მოკლე მოთხრობიდან მკითხველი ცხადად ხედავს, რომ არც აუტანელს მდგომარეობას, არც სასო-

== მესამე საჭილოქსერო დასსაც ექსპერტი ტელეგრაფიუ-ინჟინერ-ქუტიბილამ, რომ იქ დასს ჩილოქსერა აღმოუჩენია ამერიკის ჯიშის ვაზზე მუბილამ 40 ეგრისის სიშორით, პოლკოვნიკის ლინევიჩის ბაღში.

== სუბუმის საჭილოქსერო დასსაც შედენსკის ბაღში აღმოუჩენია ერთი ჩილოქსერისი ვაზი.

== სურამიდამა სწერენ ვაზ. „ვაკასს“: „საქონლის პირი ჯერ კიდევ არ განელბულა და ეტყობა, არც განელდება, ვიდრე სულ არ იმსხვერპლებს, რაც აქ საქონელია. ბადამდებ ავადმყოფობათაგან კიდევ იხრცება ხალხი. აგვისტოს 18 სამჯერ წამოგვიშინა მტრელის კვერცხის ოდენა სეტყვამ. შთუოდ ამ სეტყვამ დიდი ზარალი მისცა აქაურობას. ამ ბოლოს დროს აქეთკენ ძალიან გახშირდა ეკლესიების ცარცვა. ბაქურდეს ტყვერისა და ბეკამის ეკლესია და სუყველაფერი წაიღეს, რაც კი ზამ მოიძებნებოდა შიგ. ჩვენი ფერისცვალობის ეკლესიის გაქურდვაც დაეპირებინათ, მაგრამ სურვილი ვერ შესრულდებოდათ ლეთის მგმობელთა. იტარიის ეკლესიის ვაცარცვაც დაეწყათ, მაგრამ იქვე გაუყავებიათ ქურდები, რომელნიც თათრები აღმოჩენილან“.

რ უ ს ე თ ი
„მოსკოვის უწყებათა“ სიტყვით, შოლინის ვუბერინაში, როვენის მახრამში, დ. ლობოვიცაში, შილენის სტანციის როენოს მახლობლად, მომხდარა ებრაელების აკლება. აი საქმე როგორა ყოფილა: კვირას, ივლისის 28-ს, რამდენიმე რკინის გზის მუშა

წარკვეთილებას და არც თავის მოკვლას ადგილი არ ექმნებოდა, მაკარიძეს რომ დედა-ენა ზედ მიწევნიოთ სკოდნოდა. მს ცოდნა მისცემდა მას შეძლებას ეკისრნა ის შრომა, რომელსაც სხვებს ჰქვრძადა, მოეპოვებინა სახსარი დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის, გასულიყო სოფლად პედაგოგიურს ასპარეზზედ და ყოფილიყო სასარგებლო მოღვაწე.

სამწუხაროდ, მიზეზი, რომელმაც მიიყვანა უკანასკნელს მდგომარეობამდის მაკარიძე და უდრო-უდროვოდ მოულო ბოლო, არ არის არც იშვიათი ჭაქტი და არც შემთხვევითი მოვლენა. მას აქვს საზოგადო ხასიათი, ეპიდემიური თვისება. მთმცა ჩვენი განათლებული და დაწინაურებული დასი ეს ოკი წელიწადია, ხმამალლა ქადაგებს დედა-ენის ცოდნის საჭიროებას; მაგრამ მას მაინც ღრმად ვერ გაადგმევინა ფესვები ჩვენს ცხოვრებაში, ვერ შეგაონა უმეტესს ნაწილს ჩვენი საზოგადოებისას, რომ დედა-ენის ზედმიწევნიოთ შესწავლა ისეთივე საჭიროა, როგორც ჰაერის სუნთქვა და საკმლის ხმარება. აქამდის ბევრს ჩვენგანს სრულიად არ ესმოდა, რომ დედა-ენა, როგორც ბუნე-

შესულა ღუქანში და არაყი მოუთხოვე-
ნია. ღუქანი ებრაელისა ყოფილა და
დახლიდრად კი ქრისტიანი ჰყოლია.

არაყი, რასაკვირველია, მიუტანიათ. რო-
დესაც მუშები ლაზთიანად გამოთვრენ,
არაყის ფულის მიცემაზე უარი სთქვეს.
მაშინ დახლიდრამ შეატყობინა ღუქ-
ანის პატრონს ეს ამბავი. შიდრემ-
დის პატრონი მოვიდოდა, მუშებმა
სულ ერთიანად გამოუშვეს ბოჩკებიდ-
გან არაყი, დაამტკრივეს ფანჯრები,
მებელი და დახივეს ბუმბულის ბალიშე-
ში. პატრონმა, ნახა რა ეს ამბავი,
ღუქანში აღარ შევიდა და სადღაც
დაიმალა. ამკლებელი უგრძობლად
დათვრენ, გამოვიდენ ღუქნიდგან და
ჰყვიროდენ: „დაჰკარით ურჩიებსა“. მა-
ლე მათ სხვა გლებებიც მიემატენ,
რადგანაც ბაზრის ღლე იყო, და მა-
შინ გაიმართა ნამდვილი აკლება, ესე
იგი არც ერთი ებრაელის სახლი არ
გაღარჩენილა დაუზღვეველი და, რაც
მათში რამ იყო, სულ ერთიანად
დაიტაცეს. შემდეგ ამისა, ერთმა წი-
ნამძღოლთაგანმა დაიძახა: „მდიდარ-
თანი! და ამ სიტყვაზედ ყველანი ერთი
მდიდარი ებრაელის ქეთვირის სახლს
მივსინჯენ, მიანგრ-მოანგრავს და წი-
ლეს ყოველივე, რაც რამ იყო იქა-
მდროს ერთმა ვიღამაც დაჰკრა სახ-
ლის პატრონს თვალში მჭრელი
იარაღი, ისე რომ საცოდავი ურჩი
დაბრმავდა. დაბრმავებულს მივშველა
შვილი და ისე ძრიელ დაჰკრა თვის
მამის დაბრმავებულს გლებს ხელებში
ცული, რომ ხელები თითქმის
მოაშორა სხეულს. ამის შემდეგ
ამკლებლები გაუდგნენ გზას და ერთს
ბებერ ღელა-კაცს თავი შუაზედ გა-
უჩხეს და მკვლარი იქვე მიაწინეს.
შუთით მხოლოდ მაშინ მოისპო, რო-
დესაც მოვიდა გუბერნატორი, რო-
მელსაც შეატყობინა ეს ამბავი ერთმა

ადგილობრივმა მემამულემ. შემდეგ
გუბერნატორისა, დოგუნების ერთი
ესკადრონიც მოვიდა. მაშინ დაი-
წყო, 28 კაცი გაგზავნეს როენის სა-
პატიროში, დაარჩენი დატუსაღე-
ბულნი თავლებობით გაანთავისუფ-
ლეს.

სველერაქები

(„ჩრდილოეთის სააკენტოსის“)

ავგისტოს 28-ს

კამარბუზი. ვიცე-დირექტორი
პოლიციის დეპარტამენტისა დურ-
ნოვო დაინიშნა ამავე დეპარტა-
მენტის დირექტორის თანამდებო-
ბის ადმსრულებელად.

მარშაპა. რკინის გზის სტან-
ციაზე მათ იმპერატორებით დი-
დებულებათ მიეგებნენ გენერალი
გურკო, გენერალიტეტი, საპა-
ტიო პირნი და მადლის წრის
მანდილოსანნი; ქალბატონმა გურ-
კოსამ მიართვა ხელმოწევი იმპერა-
ტრიცას თაიგული ვარშავის მან-
დილოსანთა სახელობაზედ, ხო-
ლო ქალბატონის წარმომადგენელი
მიართვეს მათ დიდებულებათ შურ-
მართლი სლავიანურ ჭორმაზე
გაკეთებული ღანგრით (ГЛЮДО);
ხელმოწევი შემდეგი სიტყვებით
მიმართა ქალბატონის წარმომადგე-
ნელთ. „გთხოვთ, ჩემს მაგივრად
მადლობა გადაუხადოთ ვარშა-
ვის მცხოვრებლებს; მე ძლიერ
მინარიან, რომ აქა ვარ.“ სტან-
ციიდან მათი დიდებულებანი წა-
ბანდნენ დროებით და ხალხებით
მდიდრად მორთულ ქურბზე
მართლ-მადიდებელ სობორში,

მაგალითად, წინდების ქსოვა, ტანი-
სამოსის კვრვა, საქმლის ხარშვა, და
მთელს თავის დროს ჰქარგვენ ტანის
ზოლ-ზოლად აქრელების სწავლება-
ში, რის გამოც ითმენენ სიტუტლეს,
სიმშილს, იშხამებენ ცხოვრებას და
იმოკლებენ ღლესა. ამ ველური დე-
დებვით ჩვენი შშობელნი და აღმზრ-
დელნი დიდი ყურადღებით ეპყრო-
ბიან, მაგალითად, ჭრანცუზულ და
ნემეცურს ენებს, ტანციობას და
სხვა ყოველად გამოუსადეგარს საგ-
ნებს ცხოვრებაში და ამავე დროს
ათეალწუნებული აქვთ ღელა-ენის
სწავლება, უსაჭიროესი საგანი. შგუ-
ნურება და უკულმართობა იქამდის
მიდის, რომ ხშირად დედ-მამა სიხა-
რულს ეძლევა, როდესაც მათი ქალი
ქართულს აღარ კადრულობს, ათეალ-
წუნებული აქვს და ხმარობს, პრანქვა-
გრებით და გადასხვაფერებით. ჩვენი
ქალი იმდენად განათლდა, რომ ქარ-
თული სრულიად დაავიწყდაო, ამ-
ბობს ამ გვარი დედ-მამა ან საქვე-
ნოდ და ან თავის გულში მაინც.
ის კი არ იციან, რომ ამისთანა
საქციელით ამტკიცებენ თავის ველუ-
რობას, მტკნარს უგუნურობას და თა-
ვის ქალს უმზადებენ მომავალში

სადაც სამდვედლოებამ სამად-
ლობელი პარაკლისი გადაინადა,
შემდეგ კათოლიკე კოსტელში მი-
ვიდენ, ჯვარს ემთხვივნენ და აქე-
დამ ლაზენკოვის სასახლეში წა-
ვიდენ, სადაც ბინა აქვთ. მასეგან
ჯარები ნახეს. სადამოზე ქალბატონი
გაჩირადდებულელი იყო.

რ.მ.ი. ნეაპოლში ხოლერა მე-
ტად ძლიერდება: გუშინ განდა
ავად 346 და მოკვდა 113 კაცი.
სხვა ხოლერისანს ადგილებში კი-
დევ 122 კაცი განდა ავად და 54
მოკვდა. მეფე მივიდა ნეაპოლში
და, იქნება, ორს დღე-და-ღამეს
დაჰყუას იქა.

კამარბუზი. „კანონთა კრება-
ში“ გამოცხადებულია დებულება
შლისენბურგის საპატიმროს შესა-
ნებ. ეს საპატიმრო იმ სახელმწიფო
დამნაშავეთათვის ინიშნება, რო-
მელთაც სამსჯავრო უვება დირ-
სების ჩამოხდას და გატორგაში
გაგზავნას გადაუწვევით; დამწვევე-
ვა შინაურ საქმეთა მინისტრის
განკარგულებით უნდა მოხდეს;
დაიმწვევევიან იმ ვადით, რა ვა-
დაც განაჩენებში ექნებათ გარდა-
წყვეტილი; შემდეგ დამნაშავეთ
ციმბირში გაგზავნიან დასასახლე-
ბლად.

ო.დ.სა. ხვალ სამხედრო სამს-
ჯავროში დაინიშნულია კალიუქნის
საქმის გარჩევა; სამსჯავროს კარე-
ბი ჩაკეტილი იქნება; დამნაშავემ
მოსარჩლე არ ინდობა.

ნაპოლი. გუშინ აქ ხოლერით
ავად განდა 633 და მოკვდა 310
კაცი; გაზეთები აქებენ მეფეს, რო-

იმისთანავე საშინელს ბედს, რომე-
ლიც ამავე უკულმართობის გამო ეწო
საწყალს მაკრიდის ქალსა.

ბევრი ნასწაველი ქალი, მოკლებუ-
ლი უსაჭიროეს ცოდნას და დამოუ-
კიდებელს სახსარს ცხოვრებისათვის,
აიცილებს ხოლმე თავიდან მაკრი-
დის საშინელს ბედსა, მაგრამ ვაი იმ
აცილებსა. მოკლებულნი არჩენის
ლონისძიებას, ჩავარდნილნი მოუთმე-
ნელს მდგომარეობაში, იძულებულ-
ნი ხდებიან ვაჰყვენ ცოლად პირველ-
სავე მამაკაცსა, რომელიც კი მათ
შერთვას ისურვებს და ხშირად ვარ-
დებიან იმ გვარს პირუტყულს ცხოვ-
რებაში, რომელიც სიკვდილზედ ნაკ-
ლებს ბოროტებას არ შეადგენს.

ნასწავლი და ნიჭიერი ქალი, დაია-
რადებული ქართული ენის და ლიტერა-
ტურის ცოდნით, ჩვენს დროში ადვი-
ლად გაიკვლევს გზასა, ადვილად დაად-
გება პატიოსანს და სასარგებლო შრო-
მას, ადვილად იპოვნის დამოუკიდე-
ბელს სახსარს ცხოვრებისათვის, ადვი-
ლად გადიქცევა საზოგადოებრივ რაო-
დნობად და შესარულებს ადამიანის
დანიშნულებას. მრავალს სკოლებს,
რომელნიც დაარსდნენ და არსდებიან
ყოველს წელს სოფლებსა და ქალა-

მელიც ჩამოხდა და დაიღუპა. შემდეგ
დემია არის.

შანხაი. ჩინელებს განძრანვა
აქვთ შეჭრან პორტი; მაგრამ
ელჩები ეწინააღმდეგებიან.

ავგისტოს 29

კამარბუზი. ბუღახის გასაცო-
რი საჩივარი მოსკოვის ოლქის
სამსჯავროს გარდაწყვეტილებაზე
სენატმა უკურადდებოდ დასტო-
ვა.

მარშაპა. ჯარების ნახვის შემ-
დეგ ლაზენკოვის სასახლეში სა-
დილი იყო გამართული, ხოლო
სადამოზედ მათი დიდებულებანი
უეცრივ მივიდენ დიდს თეატრში;
გზაზედ ხალხი აღტაცებული
„ურას“ ძახილით ეგებებოდა
მათ; გუშინ დილით ლაზენკოვის
სასახლეში ორივე სქესის დიდ-გაც-
თა მიდება იყო; დდისით მათ დი-
დებულებათ ნახეს სამხედრო საა-
ვადყოფო და აღექსანდრე-მა-
რინის ინსტიტუტი, სადაც მისმა
დიდებულებამ დედოფალმა თავის
ხელით დაურიგა ახლად გურს-
შესრულებულებს შიჭრები და მედ-
ლები; როდესაც მათი დიდებუ-
ლებანი მიდიოდენ, ქურბში ხალ-
ხი აღტაცებით ჰყვიროდა; ხალხი
ეტლს უგან მისდევდა; სადამოს
9 საათზე დაიწყო ბალი გენე-
რალ-გუბერნატორისას.

პარიში. ჩინეთის მოქმედებისა
გამო განძრანვა აქვთ ორივე პა-
ლატას მოუწოდონ და კანონიერ-
რად გამოუცხადონ ომი. ამბობენ,
რომ ჭორმოზის დაპყრობის პრო-
ექტს თავი დაანებეს და გურბე

ქებში, დიდად უჭირთ ერთგულნი
მოღვაწენი. ამ გვარს მოღვაწობას,
ამ გვარს სამსახურს ყმაწვილი და ნას-
წავლი ქალები უფრო ადვილად გაუ-
წვენ, ვიდრე ვაჟები. ამერიკის გა-
მოკლილებამ ამ გვარად დაამტკიცა,
რომ ქალს უფრო მომეტებული ნი-
ჭი აქვს სწავლებისა და აღზრდისა
ბუნებისაგან მინიჭებული, ვიდრე ვაჟ-
სა. შემეტესი ნაწილი ამერიკული სკო-
ლებისა ქალების ხელშია. ჩვენშიაც
შეუძლიანთ ნასწაველს ქალებს მზავ-
სი მნიშვნელობა დაიმსახურონ, მზავ-
სი სიკეთე შესძენან ქვეყანასა და
ამისთან დაიცვან საკუთარი დამოუ-
კიდებლობა და თავისუფლება; მხო-
ლოდ ამისათვის საჭიროა, ქვა მიაგ-
ლო იმისთანა უმნიშვნელო და უსარ-
გებლო საგნებს, როგორიც არის ჭრან-
ცუზულს და ნემეცურს ენაზედ სასალო-
ნო ჯიჯჯიკი, რომლის სწავლით მათ ეკა-
რგებათ ბევრი დრო და ელევით ღო-
ნე, და მთელი თავისი ყურადღება
დაამყარონ საგნების გონიერად შე-
თვისებას, რუსული ენის შესწავლას
და ქართული ენის, ლიტერატურის და
ისტორიის ცოდნას.

აკაბ სვიმონიძე.

